

စီမံကိန်းအဆင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ
အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်သည့်
အုပ်စုများ

အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်သည့် အုပ်စုများ

ဤအပိုင်းတွင် ပါဝင်သော ကဏ္ဍများ -

- (က) ပတ်သက်ဆက်နွယ်သော နိုင်ငံရေးရာအခြေအနေ
- (ခ) ရေနံနှင့်ဘာသာဝတ်တို့ဖြင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ
- (ဂ) ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းမှ တွေ့ရှိချက်များ

(က) ပတ်သက်ဆက်နွယ်သော နိုင်ငံရေးရာအခြေအနေ

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအတွင်း ယဉ်ကျေးမှု ကွဲပြားခြားနားဆုံးနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ဗမာလူမျိုးများကြီးစိုးသော ဗဟိုအစိုးရမှ "ဗမာလူမျိုးကြီး" (Burmanisation) မူဝါဒစွဲကိုင်အုပ်ချုပ်ကာ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုများ၊ ဘာသာစကားနှင့် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများအပေါ် ဖိနှိပ်ထားပြီး တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများအား "ဒုတိယတန်းစား နိုင်ငံသားများ"အဖြစ် ဆက်ဆံကြောင်း တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုခေါင်းဆောင်များမှ ယုံကြည်လျက်ရှိသည်။ ဤသို့လူနည်းစုလူမျိုးစု ပုံစံများအကြား ရှုပ်ထွေးမှုရှိနေချိန်တွင် ခွဲခြားခံရမှုအန္တရာယ်နှင့် ကြုံတွေ့နေကြရသည့် အခြားသော လူအုပ်စုများလည်း မြောက်များစွာရှိနေပါသည်။ ၎င်းအုပ်စုများသည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၊ ပြောင်းလဲမှုများအား ပုံဖော်သည့်ဖြစ်စဉ် အတွင်း ၎င်းတို့ထံမှ အသံများအား ကြားသိနိုင်စေမည့် ပြယုဂ်မရှိခြင်းနှင့် ပိုမိုဩဇာသက်ရောက်သည့် အင်အားများကို ခံနိုင်ရည် အား မရှိခြင်းများကြောင့် နိုင်ငံအတွင်း များပြားလာသည့် ပြောင်းလဲမှုအကျိုးဆက်များ၏ဒဏ်ကို ခံကြရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြောင်းလဲရေး အရှိန်အဟုန်နောက်တွင် ထိုသို့သော အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်အုပ်စုများ ကျန်ရစ်နေခဲ့ပါသည်။ ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့ လုပ်ငန်းများသည်လည်း ထိုသို့သောအုပ်စုများအပေါ် ပြဿနာများ ပိုမိုဆိုးရွားလာစေခြင်းကဲ့သို့သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့အတွက် မည်သည့်အကျိုးသက်ရောက်မှုဖြစ်စေ ဘက်လိုက်မှုကိုအခြေမခံသည့် အကျိုးဆက်သာဖြစ်စေခြင်း၊ သို့မဟုတ် ၎င်းအမေ့လျော့ခံ အုပ်စုများအတွက် တူညီသော အခွင့်အလမ်းများရရှိစေမည့် လုပ်ငန်းခွင်များဖြစ်စေခြင်း၊ လိုအပ်သော အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ဝင်ငွေရ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ပံ့ပိုးပေးမည့် လူမှုဘဝများအတွက် ရင်းနှီး မြှုပ်နှံခြင်းစီမံကိန်းများတွင် တူညီသော အခွင့်အလမ်းရရှိစေခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

လူနည်းစုဘာသာဝင်များ

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် မူဆလင်များ (အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ)

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အပိုဒ် (၃၄) နှင့် (၃၅၄) တို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ် ယူဆခွင့်၊ ဘာသာအယူ ကိုးကွယ်ခွင့်နှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို လိုက်နာခွင့်များအား ခွင့်ပြုထားသော်လည်း အကန့်အသတ်အချို့ ရှိနေပါသေးသည်။ လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးတို့အတွက် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် လိုက်နာစောင့်ထိန်းရမည့် ကျင့်ဝတ်များအား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအောက်တွင် ပြဌာန်းထားပါသည်။ သို့သော်လည်း အပိုဒ် (၃၅၄)အောက်တွင်မူ "အများပြည်သူ၏ တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု"အတွက်ဟူသည့် ကန့်သတ်ချက်များ ထည့်သွင်းပါရှိခြင်းသည် ပုံကြီးချဲ့ကာ ကောက်ချက်ဆွဲနိုင်ပြီး အကာ အကွယ်ပေးထားသည့် အခွင့်အရေးများကို ပြန်လည် ချိုးဖောက်ရန် လွယ်ကူစေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ နေရာဒေသများစွာတွင်နေထိုင်ကြသည့် မူဆလင်များသည် လူဦးရေ၏ လူနည်းစုတစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၄-ခုနှစ် မတ်လ-ဧပြီလ သန်းခေါင်စာရင်းမှ အချက်အလက်များမရှိသည့်အတွက် ပိုမိုတိကျမှုရှိသည့် ခန့်မှန်းခြေရရှိရန် ခက်ခဲ ပါသည်။ ၎င်းကိစ္စရပ်သည် မကြာသေးမီကဖြစ်ပွားခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် အလွန်အထိမခံသည့် ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်နေပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်သူများအနေနှင့် မူဆလင်လူထု တိုးပွားများပြားလာမည်ကို ကြောက်ရွံ့လျက်ရှိပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ ဆန့်ကျင် ရေးသည်အရင်းလင်းဆုံးအဖြစ်အပျက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ရိုဟင်ဂျာသာမက မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး ခံစားချက်များနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ပြန့်ပွားလျက်ရှိရာ နိုင်ငံ၏အခြားနေရာဒေသများရှိ မူဆလင်များအားလည်း ဆန့်ကျင်လျက်ရှိပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်

အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် မူဆလင်များအကြား လူထုတွင်း အကြမ်းဖက်မှုများသည် ၂၀၁၂-ခုနှစ် ဇွန်အတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ် အတွင်း၌ ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ပွားခဲ့မှုကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း လူပေါင်း ၁၄၃,၀၀၀-ခန့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခဲ့ရပြီး ယာယီစခန်း (Camps) များတွင် အလွန်ဆိုးရွားသော အခြေအနေများဖြင့် နေထိုင်ကြရပြီး အများစုမှာ ရိုဟင်ဂျာများဖြစ်ကြသည်။ ထိုအကြမ်းဖက်မှုများမှ အခြားနေရာများသို့ ပြန်နံ့သွားခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် နိုင်ငံ၏အလည်တည်ရှိသည့် မိတ္ထီလာတွင် ၂၀၁၃-ခုနှစ် မတ်လအတွင်း လူပေါင်း (၄၀) ကျော် သေဆုံးခဲ့ရပါသည်။ ၂၀၁၄-ခုနှစ် ဇူလိုင်လအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သော မန္တလေးမြို့တွင် ထပ်မံ၍ လူထုတွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ လူပေါင်းများစွာ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရပြီး လူပေါင်းများစွာ ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြပါသည်။ ထိုအကြမ်းဖက်မှုများအတွင်း အနည်းဆုံးလူ (၂)ဦး သေဆုံးမှုရှိခဲ့ပြီး မြို့တော်အတွင်း တင်းကြပ်သည့် ညမထွက်ရအမိန့် ထုတ်ပြန်ခဲ့ရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အချို့သောဗုဒ္ဓဘာသာ သံဃာတော်များမှ (ဘုန်းကြီးများမှ) "ဇၚ်ဇ" လှုပ်ရှားမှုများကို ဦးဆောင်ခဲ့ကြပြီး မူဆလင်များသည် နိုင်ငံအား ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်နေကြောင်း အစရှိသဖြင့် ဟောပြောလျက်ရှိပါသည်။ "ဇၚ်ဇ" လှုပ်ရှားမှုများအရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအား မူဆလင်များ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ဆန့်ကျင်ရှောင်ရှားရန် တွန်းအားပေးပြီးလူကြိုက်များသည့် ထောက်ခံမှုအချို့လည်း ရရှိပါသည်။ ထို့အပြင် ဖော်ပြပါအကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်နေစဉ်အတွင်း အချို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင်များမှ ဗုဒ္ဓဘာသာကို "ကာကွယ်ရန်" အတွက် ဥပဒေပြုရေး အစိုးရအားတောင်းဆိုခဲ့ကြပြီး လက်ရှိအချိန်ထိ အဆိုပြုလွှာလေးခုအား တင်ပြထားပြီးဖြစ်သည်။ ၎င်းအဆိုပြုလွှာလေးခုမှာ - ဗုဒ္ဓဘာသာမှ အခြားဘာသာသို့ကူးပြောင်းခြင်း၊ ဘာသာခြားနှင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သော အိမ်ထောင်စု၏ မိသားစုဝင်ဦးရေနှင့် အိမ်ထောင်ဖက်များစွာထားရှိခြင်းတို့ကို ကန့်သတ်ထားပါသည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ အနည်းဆုံးတစ်ခု ဘာသာကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေမှာ ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲပြီးဖြစ်၍ လက်ရှိတွင် လွှတ်တော်၌ ဆွေးနွေးနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာကူးပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းအရ ဘာသာတစ်ခုမှ အခြားဘာသာသို့ ကူးပြောင်းလိုသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် မြို့နယ်အဆင့် ဘာသာကူးပြောင်းမှုဆိုင်ရာ မှတ်ပုံတင်ရေးဘုတ်အဖွဲ့မှ ခွင့်ပြုချက် ရယူရန်လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ဘုတ်အဖွဲ့မှ မေးခွန်းများမေးမြန်းရန်နှင့် "ဘာသာကူးပြောင်းမှုလက်မှတ်" ထုတ်ပေးရန်လုပ်ငန်းများ ပါဝင်ပါသည်။

အခြားသော ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများ

အခြားသော ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများရှိသည့် သူများသည်လည်း ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ဘေးဖယ်ချန်ရစ်ခံရခြင်းများ ကြုံတွေ့ရပါသည်။ နိုင်ငံအတွင်း၌ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ နည်းပါးသော်လည်း ချင်းနှင့် ကချင်လူမျိုးစုအများစုမှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များဖြစ်ကြပြီး ကရင်နှင့် ကရင်နီလူမျိုးစု အနည်းငယ်သည်လည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြပါသည်။ အခြားသော ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု အနည်းစုနှင့်အတူ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များသည်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရဝန်ထမ်းအဆင့်နှင့် စစ်တပ်အတွင်း အဆင့်မြင့်ရာထူးများ တိုးမြှင့်ခံထားရခြင်းမရှိပါ။ လူမျိုးစုလူနည်းစု ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များအနေနှင့် ဝတ်ပြုရန် နေရာများ ဆောက်လုပ်ခြင်းအပါအဝင် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်များအပေါ် ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်းများ၊ ဘာသာရေးပွဲများ ကျင်းပရန်နေရာများနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အထိမ်းအမှတ်ပစ္စည်းများ ဖျက်ဆီးခြင်းကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ကြရပါသည်။ ထိုသို့သော လွှဲမားစွာ ပြုကျင့်မှုများကို အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားနေသည့် ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း ဒေသများ၌ တွေ့ရှိရပါသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသည့် နေရာများမှ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များကဲ့သို့ မပြင်းထန်သော်လည်း ဗမာ/ကပြား ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်များ အနေနှင့်လည်း ဘုရားကျောင်းဆောက်လုပ်ခြင်းနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ အခမ်းအနားများပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းအပေါ်တွင် ကန့်သတ်ခံရမှုများ ကြုံတွေ့ရပါသည်။

ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းနေသောလူများ

ဆယ်စုနှစ်များစွာဖြစ်ပွားလာခဲ့သော ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြောင့် လူပေါင်းသိန်းနှင့်ချီ၍ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြရပြီး အခြားသူများမှာ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ရွှေ့ပြောင်းဝင်ရောက်သွားပြီး ဖြစ်သည်။ ကုလသမဂ္ဂ ဘေးဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ ကိုယ်စားလှယ်ရုံး (UNHCR) မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လူပေါင်း ၄၉၀,၀၀၀ ကျော်ခန့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်နေကြကြောင်း၊ ၎င်းတို့မှ အများစုမှာ လူနည်းစုလူမျိုးစုများဖြစ်ကြောင်း ခန့်မှန်းထားပါသည်။ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ ၂၃၀,၀၀၀ ကျော်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တောင်ဘက်ပိုင်း၌ ဆက်လက်နေထိုင်ကြပြီး အချို့သော ဘေးဒုက္ခသည် ၁၂၈,၀၀၀ ခန့်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏နယ်စပ်အနီး တိုင်းနိုင်ငံ

အတွင်းရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများ၌ နေထိုင်လျက်ရှိပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လူထုအတွင်းအကြမ်းဖက်မှုများ ကြောင့် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း လူပေါင်း ၁၄၃,၀၀၀ ခန့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခဲ့ရပြီး အများစုဖြစ်သည့် အစွလမ်ဘာသာဝင် ရိုဟင်ဂျာ များမှာ ပြည်တွင်းရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအတွက် စခန်းများ၌ (IDP Camps) နေထိုင်လျက်ရှိပါသည်။

ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသူများသည် အတင်းအဓမ္မထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အဓမ္မစေခိုင်းခြင်းကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရရန် အန္တရာယ်ရှိသောအခြေအနေတွင် ရှိနေကြပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာမလုံလောက်မှုနှင့် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေးကဲ့သို့သော အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများပင် မရရှိကြပါ။ ရခိုင်နှင့် ကချင်ပြည်နယ်များရှိ ဒုက္ခသည်စခန်းများ၏ အခြေအနေမှ အလွန်ပင်နွမ်းပါးပါသည်။ ထို့အပြင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသူများသည် ၎င်းတို့ မူလပိုင်ဆိုင်ခဲ့သည့် မြေနေရာများ လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးရန်အန္တရာယ်လည်း ရှိနေပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့၏ နေရာများ၌ အခြားသူများမှ ဝင်ရောက်နေထိုင်နေနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့် လက်နက်ကိုင်လူမျိုးစုအဖွဲ့များမှ အမျိုးသားအဆင့် (တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာအရ) အပစ်အခတ်ရပ်ဆိုင်းရေး သဘောတူညီချက် ရရှိနိုင်မည်ဆိုပါက၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့် ဒုက္ခသည်များသည် ၎င်းတို့၏ နေရပ်ဒေသများ၌ ပြန်လည်နေထိုင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ထိုကဲ့သို့သော အခြေအနေထိ ရောက်ရှိသည့်တိုင် ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သော မြေနေရာများကို အခြားသူများမှ ပိုင်ဆိုင်သည်ဟုဆိုကာ တောင်းယူခြင်း၊ သို့မဟုတ် မြေမြုပ်မိုင်းများ မြှုပ်နှံကျန်ရှိနေခြင်းကဲ့သို့သော ကြီးမားသည့် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပါသေးသည် (မြေယာအကြောင်း အခန်း-၄.၃ တွင်ကြည့်ပါ)။

မြေယာမဲ့များ

မြေယာမဲ့များနှင့်ပတ်သက်၍ အတိုချုံးသိရှိနိုင်ရန် မြေယာအပိုင်း (အခန်း ၄.၃-က) ကိုကြည့်ပါ။

အမျိုးသမီးများ

အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများအား ပိုမိုခံစားရဖွယ်ရှိပြီး ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ အမျိုးသားများထက်စာလျှင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအတွက် ရွေးချယ်ရန်အခွင့်အလမ်း ပိုမိုနည်းပါးပြီး လူမှုရေးနယ်ပယ်တွင်လည်း တန်းတူနေရာမရရှိခြင်း၊ မိသားစုနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအရ အမျိုးသမီးများအားပေးထားသော တာဝန်ဝတ္တရားများ နည်းပါးခြင်းနှင့် စာတတ်မြောက်မှု နည်းပါးခြင်းများကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေနှင့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုသည် အချိုးညီမျှမှုမရှိစွာပင် အမျိုးသမီးများအပေါ် ပိုမိုအကျိုးသက်ရောက်စေပါသည်။ မကြာခင်ပင် အမျိုးသမီးငယ်များသည် ကျောင်းမတက်နိုင်သည့်အတွက် အမျိုးသမီးထုတစ်ခုလုံးအနေနှင့် ပညာတတ်မြောက်သူနည်းပါးပြီး စာတတ်မြောက်မှုနည်းလည်း ကျဆင်းစေပါသည်။ အလွန်ဝေးလံသည့် တောင်ပေါ်နယ်စပ်ဒေသများတွင် အမျိုးသမီးများအတွင်း စာမတတ်မြောက်သူဦးရေမှာ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်သည်။ ပညာသင်ယူနိုင်မည့်အခွင့်အလမ်းမရှိပါက အမျိုးသမီးများသည် အလုပ်အကိုင်ဈေးကွက်အတွင်း အလုပ်အကိုင်မရရှိနိုင်ဘဲ ဝင်ငွေနည်းပါးသည့် အလုပ်အကိုင်များသာ ရရှိခြင်း၊ ခေါင်းပုံဖြတ်ခံရနိုင်ခြေ ပိုမိုမြင့်မားခြင်းများ ကြုံတွေ့ကြရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအမျိုးမျိုးအား ဆန့်ကျင်သည့် ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်း (the UN Convention against All Forms of Discrimination against Women – CEDAW) အား ၁၉၉၇-ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် သဘောတူလက်မှတ်ရေးထိုးထားပါသည်။ ၂၀၀၈-ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် မျှတမျှတရေးအတွက် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ထိရောက်မှုရှိသော အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အာမခံချက်များ မပါဝင်ပါ။ ၂၀၀၈-ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အပိုဒ် (၃၅၀) တွင် အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများနှင့် "တူညီသည့် အလုပ်အပေါ်" အမျိုးသားများ ရရှိသကဲ့သို့ "တန်းတူအခွင့်အရေးများနှင့် လစာနှုန်းထားများ" ရရှိနိုင်မည့်အခွင့်အရေးကို ဖော်ပြထားပါသည်။ "တူညီသည့် အလုပ်အပေါ်" ဟု သုံးနှုန်းခြင်းသည် CEDAW တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် တူညီသည့်အလုပ်တန်ဖိုးအတွက် တူညီစွာပေးရမည်ဟူသော အနှစ်သာရကို ရမည်မဟုတ်ပေ။ လက်တွေ့တွင် အမျိုးသမီးများအနေနှင့် တူညီသော အလုပ်တန်ဖိုးအတွက် တူညီသည့်အဖိုးအခ မရရှိကြချေ။ ဥပဒေတွင် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးအကြား တန်းတူဖြစ်စေရေး ပြဌာန်းထားသော်လည်း ကျင့်သုံးမှုအားနည်းပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးကဏ္ဍအတွင်း အမျိုးသမီးကိုယ်စားပြုမှု နည်းပါးပြီး ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ အမျိုးသားများမှသာ အများစု နေရာရရှိကြပါသည်။ ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်များအား ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ၂၀၁၃-ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အမျိုးသမီးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ၁၀ နှစ်တာ နှစ်ရှည်စီမံကိန်းတစ်ခုကို အစိုးရမှ ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ် (ADB) မှ အစိုးရအား ကျား/မကဏ္ဍ အခြေအနေ သုံးသပ်မှုတစ်ခု ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် ပံ့ပိုးပေးထားပြီး ထိုသုံးသပ်မှုမှတစ်ဆင့် နိုင်ငံအတွင်းရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အခြေအနေအပေါ် စစ်တမ်းကောက်ယူနိုင်ရန် ထပ်မံဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်။

အမျိုးသမီးဝန်ထမ်းများအတွက် မီးဖွားခွင့်ကို ၁၉၅၄-ခုနှစ် လူမှုလုပ်ငန်းရေးအက်ဥပဒေအရ မီးဖွားမီ ခြောက်ပတ်နှင့် ခန့်မှန်း ကလေးမွေးဖွားရက်နေ့က ရှစ်ပတ်ပေးထားပြီး ထိုခွင့်ရက်ကိုရရှိရန်အတွက် အလုပ်သမားများမှာ မီးဖွားမည့်နေ့မတိုင်မီ ၅၂-ပတ် အတွင်းတွင် လူမှုရေးအာမခံစနစ် (social insurance system) သို့ ၂၆-ပတ်ကို ထည့်ဝင်ထားရမည် ဖြစ်သည်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမှုကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအရ တားမြစ်ထားပြီး ငွေဒဏ်ချမှတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် တစ်နှစ်အထိ ထောင်ဒဏ် ချမှတ်ခြင်းများဖြင့် ပြစ်ဒဏ်သတ်မှတ်ထားပါသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင်မူ ၎င်းကိစ္စရပ်သည် လူသိရှင်ကြားမဖြစ်လိုသော ကိစ္စရပ်များဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုသို့သော ပြစ်မှုများစွာမှာ တိုင်ကြားမှုအဆင့်ထိ မရောက်ရှိကြပါ။

မြန်မာအမျိုးသမီးအဖွဲ့များနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများသည် ဘာသာခြားနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေအပေါ် ပြင်းထန်စွာ ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခဲ့ကြပြီး အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းပုံစံ ဖြစ်နေခြင်းနှင့် "ဘာသာရေး အခြေပြု အစွန်းရောက်အမျိုးသားရေးဝါဒီသည် တိုင်းပြည်၏ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဖျက်ဆီးနိုင်ပြီး ပဋိပက္ခများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်" ဟု ဖော်ပြထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါဥပဒေများအပေါ် ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြသော အမျိုးသမီးများအပါအဝင် များစွာသော လူတစ်ဦး ချင်းသည် ၎င်းတို့၏ ဖေ့စ်ဘွတ် (facebook) နှင့် မိုဘိုင်းဖုန်းများမှတစ်ဆင့် အမည်မသိသူများ၏ အသက်အန္တရာယ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ ခံကြရပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း ဤဥပဒေကို ကန့်ကွက်ခဲ့ကြပြီး ၎င်းဥပဒေအရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ယောက်နှင့်လက်ထပ်မည့် အခြားဘာသာဝင်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာအဖြစ် ကူးပြောင်းရန်လိုအပ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးသမီးတစ်ဦး သည် ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူ အမျိုးသားတစ်ဦးနှင့် လက်ထပ်နိုင်ရန်အတွက် သူမ၏ မိဘများထံမှ ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် လိုအပ်မည်ဖြစ် သည်။ အမျိုးသားများအနေနှင့်မူ ထိုသို့ခွင့်ပြုချက်များ မလိုအပ်ပါ။

ကလေးသူငယ်များ

မြန်မာအစိုးရမှ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (the Convention on the Rights of the Child - CRC) ကို ၁၉၉၁-ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ၎င်းကွန်ဗင်းရှင်း၏ ကလေးသူငယ်များအား ရောင်းဝယ်မှုပြုခြင်း၊ ကလေး သူငယ်များအား လိင်ကွန်ဖြစ်စေခြင်းနှင့် ကလေးသူငယ်များ၏ လိင်အသားပေးပုံများ ဖန်တီးခြင်းဆိုင်ရာ ရွေးချယ်နိုင်သည့် ပရိုတိုကော (optional protocol) အား ဇန်နဝါရီလ ၂၀၁၂-ခုနှစ်တွင် လည်းကောင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ (ILO) ၏ အဆိုးဆုံးသော ကလေးလုပ်သားပုံစံများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (၁၈၂) အား ဒီဇင်ဘာလ ၂၀၁၃-ခုနှစ်တွင်လည်းကောင်း အသီးသီး သဘောတူညီမှု ပြုပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း သိသာထင်ရှားသည့် နေရာအချို့တွင်မူ မြန်မာ့ဥပဒေသည် ကလေး သူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRC) နှင့် ကွဲလွဲမှုများရှိနေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၁၉၉၃-ခုနှစ် ကလေးသူငယ် ဥပဒေ တွင် ပြဌာန်းထားသည်မှာ အသက် ၁၆-နှစ်မှ ၁၈-နှစ်အတွင်း ကလေးသူငယ်အား လူငယ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး ရာဇဝတ်မှု ဖြစ်မြောက်နိုင်မည့် အငယ်ဆုံးအသက်အရွယ်အား ၇-နှစ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အစိုးရအနေနှင့် ထိုအချက်များအား ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (CRC) ၏ သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမည်ဟု ဖော်ပြထားသော် လည်း ယခုအချိန်ထိ ပြောင်းလဲမှု မပြုလုပ်ရသေးကြောင်းလည်း အစီရင်ခံတင်ပြထားပါသည်။

ကလေးလုပ်သားပြဿနာသည် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ ကဏ္ဍပေါင်းစုံ၌ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိနေပြီး ထင်သာမြင်သာလည်း ရှိနေပါသည် (အလုပ်သမားကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ အခန်း-၄.၄ တွင် ဖတ်ရှုပါ)။ ကလေးသူငယ်များသည် လမ်းပေါ်တွင်၊ ဘတ်စ် ကားပေါ်နှင့် ဘူတာရုံများတွင် နိုင်ငံခြားခရီးသွားများ အမြောက်အများ လည်ပတ်လျက်ရှိသည့်နေရာများတွင် တောင်းရမ်းစား သောက်သူများအဖြစ်လည်း လုပ်ကိုင်လျက်ရှိနေပါသည်။ လေ့လာချက်တစ်ရပ်အရ (survey) ကလေးလုပ်သားများ၏ သုံးပုံ တစ်ပုံသည် လမ်းပေါ်ဈေးသည်များအဖြစ် အလုပ်လုပ်လျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အစိုးရအနေနှင့် ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးဆွဲရေး နှင့် အဆိုးဆုံးသော ကလေးလုပ်သားပုံစံများ အဆုံးသတ်ရေးတို့အတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ (ILO)နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ကလေးသူငယ်ရံပုံငွေ (UNICEF) တို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။ အလုပ်လုပ်နိုင်မည့် အငယ်ဆုံး အသက်အရွယ်ကို ၁၃-နှစ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး ၎င်းသတ်မှတ်ချက်မှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းအရ ပေါ့ပါးသောအလုပ်များကို လုပ်ကိုင်ရန်သာ အကျိုးဝင်သော်လည်း အသက် ၁၅-နှစ်အရွယ် ကလေးသည် လူကြီးတစ်ဦးကဲ့သို့ အလုပ်လုပ်နိုင်မည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်မှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ ၁၉၉၃-ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေတွင် အသက် ၁၄-နှစ်နှင့် ၁၇- နှစ်ကြားကို လူငယ်ဟုသတ်မှတ်ထားပြီး "ပေါ့ပါးသော လုပ်ငန်းတာဝန်များ" ထမ်းဆောင်ခွင့်ပြုထားပါသည်။ သို့သော်လည်း "ပေါ့ပါးသော လုပ်ငန်းတာဝန်များ"ကိုမူ သတ်မှတ်ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။ ကလေးသူငယ်များသည် မကြာခင်ဆိုသလို စီးပွားရေး

အရ ခေါင်းပုံဖြတ်ခံကြသူများဖြစ်နေပြီး ၎င်းတို့ လုပ်အားမည်မျှပင် စိုက်ထုတ်သည်ဖြစ်စေ အလုပ်ရှင်များမှ လုပ်ခအနည်းငယ်သာ ပေးလေ့ ရှိပါသည်။

အသက် ၁၈-နှစ်အောက် တပ်သားစုဆောင်းခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သည့်အပြင် အစိုးရက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ် သမားအဖွဲ့ (ILO) နှင့် ပူးပေါင်းကာ ထိုသို့သောတပ်သားစုဆောင်းခြင်း ပပျောက်စေရေး ဆောင်ရွက်နေသော်လည်း မြန်မာ့စစ်တပ် နှင့် လူမျိုးစုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအတွင်းကလေးတပ်သားစုဆောင်းခြင်းနှင့် ကလေးစစ်သားအသုံးပြုမှုများ ဆက်လက်ရှိနေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် အခြားနေရာများ၌ ဖြစ်ပွားနေသော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မူဆလင်ဘာသာဝင်များအကြား ပဋိပက္ခများသည် လူမျိုးစု ကလေးသူငယ်များအပေါ် ဆိုးရွားစွာ အကျိုးသက်ရောက်လျက်ရှိပါသည်။ လူဦးရေ သောင်းဂဏန်းခန့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်နေကြ ရပြီး အများစုမှာ ဆိုးရွားသော အခြေအနေတွင် နေထိုင်ကြရပါသည်။ ကလေးသူငယ်များသည် ၎င်းတို့၏ ပညာရေးနှင့် ဝေးကွာလာ ပြီး မိသားစုဘဝများ ဖရိုဖရဲဖြစ်ကာ လူကုန်ကူးခံရမှုအပါအဝင် ကလေးလုပ်သားများ ဖြစ်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်များလည်း ရှိနေ ပါသည်။

၂၀၀၈-ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ကလေးသူငယ်များအတွက် အခမဲ့အခြေခံပညာရေးနှင့် အခမဲ့ကျန်းမာရေးစောင့် ရှောက်မှုပံ့ပိုးရန် ထပ်လောင်းပြောဆိုထားပါသည်။ ကလေးသူငယ်အများစုသည် မူလတန်းကျောင်းတက်ရောက်ကြသော်လည်း အခြေခံပညာ မူလတန်းပြီးမြောက်မှုမှာ ၅၄-ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပါသည်။ ကလေးသူငယ်များ၏ ၅၈-ရာခိုင်နှုန်းသာ အလယ်တန်း ကျောင်း တက်ရောက်ကြပါသည်။ ကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပေါ်နေသည့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှင့် တည်ငြိမ်မှုမရှိသော စီးပွားရေးအခြေအနေ များကြောင့် ကလေးသူငယ်အများစုမှာ ကျောင်းထွက်ကြရပြီး ၎င်းတို့၏မိသားစုဝင်ငွေအတွက် ကူညီနိုင်ရန် အကြောင်းငွေနည်းပါး သော အလုပ်များ လုပ်ကိုင်ကြရပါသည်။

မသန်စွမ်းသူများ

၂၀၁၁-ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကုလသမဂ္ဂ၏ မသန်စွမ်းဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်း (UN Convention on Disabil- ities) အား သဘောတူလိုက်နာခဲ့ပါသည်။ မသန်စွမ်းသူများအတွက် အဓိကတာဝန်ရှိသည့် အစိုးရဌာနမှာ လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာန (လူမှုဝန်ထမ်း၊ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန) ဖြစ်ပါသည်။ မသန်စွမ်းသူများအတွက် အကူအညီပေး ရေးနှင့် ၎င်းတို့အရေးအတွက် အဆိုပြုပြောဆိုပေးရန် ဒေသခံအရပ်ဘက်အဖွဲ့များနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ခြင်းအပါအဝင် မြောက် များစွာသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် မြန်မာ့အကူအညီပေးရေးအဖွဲ့များမှ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ မကြာသေးမီက ပြုလုပ် ခဲ့သော လေ့လာချက်တစ်ရပ်အရ မသန်စွမ်းသူများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံနေကြရပြီး ၎င်းတို့နေထိုင်ရာ လူထုအတွင်း၊ မိသားစု အတွင်းနှင့် လူမှုနယ်ပယ်တစ်ခုလုံးတွင် ဖယ်ကြည့်ခံကြရကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မသန်စွမ်းကလေးငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများမှာ ထိုသို့သော အခြေအနေများကို ပိုမိုခံစားနေကြရပါသည်။ မသန်စွမ်းသူများအတွက် ပညာရေးမရှိဘဲ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏လေ့လာမှု တစ်ခု၌ မသန်စွမ်းသူများ၏ ၅၀-ရာခိုင်နှုန်းသည် မည်သည့်ပညာရေးမှ ရရှိခြင်းမရှိကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။ အဆိုပါ လေ့လာ ချက်တွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ ၈၅-ရာခိုင်နှုန်းမှာ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်နေကြောင်းကိုလည်း ဆက်လက်တင်ပြထားပါသည်။ မသန်စွမ်း သူများအတွက် အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာသင်တန်း အစီအစဉ်များ အလွန်နည်းပါးစွာသာရှိနေပြီး ရံပုံငွေပံ့ပိုးမှုဖြင့် အသက်မွေးဝမ်း ကျောင်းမှုဆိုင်ရာ သင်တန်းများနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းလိုအပ်ချက်မှာ များစွာလိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ မသန်စွမ်းဆိုင်ရာ ဥပဒေတစ်ရပ်အား မသန်စွမ်းသူများအတွက် အဆိုပြုပြောဆိုပေးမည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူမှုဝန်ထမ်းဦးစီးဌာနတို့မှ အကြမ်းရေး ဆွဲပြီး ယခုအခါ ရှေ့နေချုပ်ရုံးသို့ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ၎င်းဥပဒေအား ၂၀၁၄-ခုနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် လွှတ်တော်မှအတည်ပြု လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ (အလုပ်သမားကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ အခန်း-၄.၄ တွင် ဖတ်ရှုပါ။)

လိင်တူစိတ်ဝင်စားသူများနှင့် လိင်မှူဘဝကူးပြောင်းထားသူများ

(Lesbian, Gay, Bisexual and Transgendered (LGBT) People)

ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်မှ ဥပဒေတစ်ခုဖြစ်သော ဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေပုဒ်မ ၃၇၇-အရ "ဓမ္မတာနှင့် ဆန့်ကျင်သော ကာမစပ်ယှက်မှု မှန်သမျှ" မည်သည့် ပြုလုပ်မှုမျိုးမဆို အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များမှ ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။ အဆိုပါပုဒ်မအား လိင်တူချင်း ချစ်ခင်စုံမက်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်သည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံရှိ LGBT Rights Network မှ ၎င်းပုဒ်မအား

ဖယ်ရှားပေးရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရက ၂၀၁၃-ခုနှစ် နှစ်ပတ်လည် လူ့အခွင့်အရေးအစီရင်ခံစာတွင် LGBT များသည် ရာထူးတိုးမြှင့်ခံရမှု မရှိခြင်းနှင့် အလုပ်ထုတ်ခံရခြင်းအပါအဝင် လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း ခွဲခြားဆက်ဆံခံနေကြကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ပွင့်လင်းလွတ်လပ်စွာနေထိုင်သော Gay များအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများမှာ အကန့်အသတ်နှင့်သာရှိနေကြောင်းနှင့် လူထု၏ကူညီပံ့ပိုးမှုမရှိကြောင်း လူ့အခွင့်အရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများမှ အစီရင်ခံစာတင်ပြထားပါသည်။ (အလုပ်သမား ကဏ္ဍနှင့်ပတ်သက်၍ အခန်း-၄.၄ တွင် ဖတ်ရှုပါ။)

(ခ) ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ စီးပွားရေးအရဦးဆောင်မှု

- **ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ။** ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမှုရေးရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများနှင့် ဖယ်ကျဉ်မှုများသည် တူညီသည့် ပုံစံတစ်ခုအတွင်း ရှိနေသော်လည်း အချို့သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ဖယ်ကျဉ်မှုများမှာ (အထူးသဖြင့် မူဆလင် ဘာသာဝင်များနှင့် ပတ်သက်၍) ပိုမို၍ အမြစ်တွယ်ခိုင်မာလာပြီး သိသာထင်ရှားလာပါသည်။ မကြာသေးမီက နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနောက်တွင် ပိုမိုသိသာထင်ရှားလာပြီး ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောသို့ ဦးတည်လျက်ရှိနေပါသည်။ လတ်တလောဖြစ်ပွားခဲ့သော လူထုအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် မူဆလင်ဘာသာဝင်များအပေါ် ဆန့်ကျင်အကြမ်းဖက်မှုများ၊ အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အစိုးရ၏ထိရောက်မှုမရှိသည့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုများ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ များအတွက် ယာယီစခန်းများ၏ အလွန်ဆိုးရွားသော အခြေအနေများအပေါ် ပြစ်တင်ဝေဖန်မှုများရှိခဲ့ပြီး ၎င်းအခြေအနေများသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ တာဝန်ယူဖြေရှင်းရမည်ဖြစ်သည်။ လူထုအတွင်း အကြမ်းဖက်ခြင်းများမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအပေါ် သက်ရောက်နေသည့် အကျိုးဆက်များကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေနှင့် တစ်ခုချင်းဖြစ်စေ၊ စုပေါင်း၍ဖြစ်စေ ထောက်ပြပြောဆိုနိုင်ပါသည်။
- **တူညီသောအခွင့်အလမ်းဖြစ်စေမည့် ပုံစံသတ်မှတ်ခြင်း။** ။ ရှည်ကြာအမြစ်တွယ်နေသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ဖော်ထုတ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိနေသော သဘောထားများ ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကျယ်ပြန့်စွာလက်ခံနိုင်မည့် မျှခြေတစ်ခုအတွက် ဦးတည်ချက်များစွာဖြင့် အလျင်အမြန်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များထံမှ မိန့်ခွန်းများလည်း ပါဝင်နိုင်ပြီး - "ပူးပေါင်းပါဝင်မှုရှိသော ရေရှည်တည်တံ့မည့်" မြန်မာနိုင်ငံကြီး တည်ဆောက်ရေးအတွက် သမ္မတရုံးမှ မကြာခဏဆော်ကြားခြင်းကဲ့သို့ ဥပဒေရေးရာ အပြောင်းအလဲများနှင့် အသွင်သဏ္ဍန်တူသည့် နိုင်ငံများမှ အပြောင်းအလဲများလည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ပြောင်းလဲမှုများမှာ တူညီသောအခွင့်အလမ်းနှင့် တူညီသောရပိုင်ခွင့်များ ပံ့ပိုးပေးခြင်းပုံစံဖြင့်လည်း စတင်နိုင်ပါသည်။ ထိုသို့သော လုပ်ဆောင်မှုသည် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း၏ ပြောင်းလဲမှုတန်ဖိုး ကွင်းဆက်အတွင်း မည်သည့်အရွယ်အစားလုပ်ငန်းတွင်မဆို ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အရေးကြီးသည့် ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဦးဆောင်သူများ၏ မိန့်ကြားချက်များမှသော်လည်းကောင်း ထင်သာမြင်သာရှိသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကင်းသော လုပ်ငန်းခွင်များ ဖန်တီးပေးရုံမက အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် ခွဲခြားဖယ်ကျဉ်ခံရဖွယ်ရှိသည့် လူအုပ်စုများအတွက် တူညီသောအခွင့်အလမ်းများ ရရှိစေခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

စီမံကိန်းများ၏ မတူကွဲပြားသော အကျိုးဆက်များအား နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းနှင့် ဖော်ထုတ်ခြင်း

- **ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း။** ။ ခွဲခြားဖယ်ကျဉ်ခံရဖွယ်ရှိသည့် လူအုပ်စုများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်မည့် စီမံကိန်း၏အကျိုးဆက်များကို နားလည်နိုင်ရန် ပထမဆုံးအဆင့်မှာ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်လူထုအတွင်းတွင် မည်သည့်လူအုပ်စုများ ပါဝင်နေသည်ကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆန်းစစ်နိုင်ရန်အတွက် လူမှုရေးသိပ္ပံပညာကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်ရန် လိုအပ်နိုင်ပြီး ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများ၊ ရှာဖွေနိုင်မည့်နည်းလမ်းများနှင့် ထိရှလွယ်လူပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် လူအုပ်စုများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆွေးနွေးနိုင်မည့်နည်းလမ်းများ လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ ချိတ်ဆက်ဆွေးနွေးရာ၌ တစ်ခါတစ်ရံတွင် သီးခြားပြုလုပ်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် တိုးတိုးတိတ်တိတ်ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာ၌ ယခင်ကတည်းက သီးသန့်ဆောင်ရွက်ရန် လမ်းညွှန်ချက်များရှိနေပြီး အခြားသောလူအုပ်စုများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရာ၌လည်း

ထိုသို့သော ညွှန်ကြားချက်များ ထပ်မံပေါ်ပေါက်လာနေပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် လူအုပ်စုတစ်ခုမှ အခြားလူအုပ်စုတစ်ခုနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းအပေါ် ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်နိုင်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှု ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ထိုလူအုပ်စု၏ တရားဝင်တည်ရှိဖြစ်တည်မှုနှင့် ၎င်းတို့၏ အမြင်ရှုထောင့်များအား လက်ခံမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဒေသအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များမှာလည်း ဘက်လိုက်မှုမကင်းပါ။ ထိုသို့ သောအခြေအနေများတွင် သိမ်မွေ့စွာကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်ပြီး ဒေသ၏ပြောင်းလဲမှုအပေါ် အသေးစိတ် နားလည်မှု လည်း လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

- **ကွဲပြားခြားနားသည့် လေ့လာဆန်းစစ်မှုများနှင့် ကြိုတင်ကာကွယ်မှုများ။** ။ လေ့လာဆန်းစစ်မှု၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ သက်ရောက်မှုအကျိုးဆက်များသည် အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်အုပ်စုများအပေါ် မည်မျှမည်မျှ အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သည်ကို ပိုမိုနားလည်လာစေရန်ဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် အဆိုပြုစီမံကိန်း၏ ဆိုးဝါးသည့်အကျိုးဆက်များသည် အခြားသူများထက် မည်သူက ပိုမိုထိခိုက်ခံစားရဖွယ်ရှိသည်ကို နားလည်စေရန်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့လေ့လာဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် ကဏ္ဍအလိုက် သတ်မှတ်ကောက်ယူထားသည့်အချက်အလက်များကို အသုံးပြုခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာဖွယ်ရှိသည့် အကျိုးဆက်များအား ဖော်ထုတ်၊ ရှာဖွေ၊ ဆွေးနွေးနိုင်ရန် ရပ်ရွာလူထုနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းများ၊ ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိသော အကျိုးဆက်များအား ရှောင်ရှားနိုင်ရန်၊ လျော့ပါးစေရန်၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အတွက် ပြန်လည်ကုစားပေးနိုင်ရန်နည်းလမ်းများကို ရပ်ရွာလူထုနှင့်အတူ ဆောင်ရွက်ခြင်းများ လိုအပ်ပါသည်။ ဤသို့ပြုလုပ်ရာ၌ ပိုမိုကျယ်ပြန့်မှုများပြားသော အကျိုးဆက်များအား ဖော်ထုတ်နိုင်မည့် ကွဲပြားခြားနားသော ကြိုတင်ကာကွယ်မှုနည်းလမ်းများ၊ သို့မဟုတ် လျော့ပါးစေမည့်နည်းလမ်းများ လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ် လူအုပ်စုများအနေနှင့် အခြားသူများနည်းတူ စီမံကိန်း၏ အခွင့်အလမ်းများမှ အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိခံစားခွင့်ရသင့်ပြီး ထိုသို့ရရှိနိုင်ရန်လည်း ကွဲပြားခြားနားသော အကျိုးအမြတ်မျှဝေခံစားခွင့်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အဆင့်သတ်မှတ်ချက်များ လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လုပ်ငန်းခွင်သင်တန်းပေးသည့်အခါ အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်လူအုပ်စုများအနေနှင့် စီမံကိန်းမှအလုပ်တစ်ခုအတွက် လိုအပ်သည့်ကျွမ်းကျင်မှုရှိမနေနိုင်ခြင်းနှင့် အခြားလွှမ်းမိုးသူ အုပ်စုများမှ ခွဲခြားဖယ်ကျဉ်မှုများအား ခံနိုင်ခြင်းများကြောင့် လူတစ်ဦးချင်း၊ သို့မဟုတ် အုပ်စုအလိုက် အထူးပြုအစီအစဉ်များ၊ သို့မဟုတ် သီးခြားသင်တန်းများ လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ စီမံကိန်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများအပေါ် စောင့်ကြည့်သုံးသပ်ခြင်းလုပ်ငန်းကို အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်သူတစ်ဦးချင်းအပေါ်၊ သို့မဟုတ် အုပ်စုအလိုက် အကျိုးသက်ရောက်မှုအပေါ်၌လည်း ကဏ္ဍအလိုက် ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။

အလုပ်သမား

အလုပ်သမားကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိစ္စရပ်များအပေါ် ဆွေးနွေးချက်များအတွက် အခန်း (၄.၄) တွင်ကြည့်ပါ။

အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ

- **ကလေးသူငယ်များ။** ။ ကလေးသူငယ်များအပေါ် ကျရောက်နိုင်ဖွယ်ရှိသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများအား ဆွေးနွေးပြောဆိုရာ၌ ကလေးလုပ်သားနှင့်ပတ်သက်၍ မကြာခဏနှင့် အမြဲလိုလိုပင် တစ်သီးတစ်သန့် ပါဝင်လေ့ရှိပါသည်။ သယံဇာတတူးဖော်ရေးစီမံကိန်းများအနေနှင့် ကလေးသူငယ်များအပေါ် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ကလေးများ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်နိုင်မှုတွင် ရင့်ကျက်မှု မရှိသေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကလေးများသည် ၎င်းတို့၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရွယ်အစား၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လိုအပ်နေသော ခန္ဓာကိုယ်၊ ဇီဝလောင်ကျွမ်းမှုနှုန်း၊ သဘာဝအလျောက် သိစိတ်ပြင်းပြမှုနှင့် ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိနေသည့် အရာများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတမရှိခြင်းများကြောင့် လူကြီးများထက်ပိုမို၍ ပတ်ဝန်းကျင်၏အန္တရာယ်ကို ပိုမိုခံနိုင်ဖွယ်ရှိနေပါသည်။ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုလုပ်ငန်းစဉ်များအတွင်း ကလေးများနှင့် လူငယ်များမှာ မကြာခဏ ချန်ရစ်ခံရပြီး ၎င်းတို့၏ အနာဂတ်ကာလတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိလာမည့် မြေယာသိမ်းယူမှုများ၏ အကျိုးဆက်များအပေါ် ၎င်းတို့၏ အမြင်များဖော်ထုတ်ခွင့် ရလေ့မရှိကြပါ။ ဆွေးနွေးမှုများအတွင်း၊ သို့မဟုတ် ရပ်ရွာလူထုအတွင်းမှ အမျိုးသားများသည် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများအတွင်းနှင့် အကျိုးအမြတ်ရယူနိုင်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးဦးဆောင်အိမ်ထောင်စုများအပေါ် လွှမ်းမိုးပြောဆိုဆောင်ရွက်လေ့ ရှိပါသည်။ အကြောင်းပြောဆိုမဟုတ်သော ပုဂ္ဂလိကဝန်ဆောင်မှုများအား ကလေး

သူငယ်အားစေခိုင်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကလေးများအားရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများအား ဟန့်တားမှုများကဲ့သို့ ကလေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များအပေါ် အထူးညွှန်ကြားချက်များကို လုံခြုံရေးဝန်ထမ်းအားချမှတ်ပေးရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီများ၏ သက်ရောက်နိုင်ခြေရှိသော အကျိုးဆက်များအား ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် နားလည်မှုရယူခြင်းကိစ္စရပ်များတွင် ကလေးများပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများစွာလည်း ရှိနေပါသည်။

- **အမျိုးသမီးများ။** ။ အမျိုးသားအလုပ်သမားများ ဝင်ရောက်လာချိန်တွင် (အထူးသဖြင့် နိုင်ငံခြားသား အမျိုးသားလုပ်သားများ) အမျိုးသမီးများအား လိင်မှုဆိုင်ရာ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမှုအပေါ် ရပ်ရွာထူထပ်မှုများ၏ စိုးရိမ်မှုများကို ဖော်ထုတ်ပြောဆိုရာ၌ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်နေသည့် နေရာများအတွင်း ကွင်းဆင်းလေ့လာမှု ပြုလုပ်နေသည့်တစ်လျှောက် ကလေးသူငယ်များအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမြတ်ထုတ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့်လူတစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ ပြောဆိုခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ၎င်းသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆို၍မရသော အရာကိစ္စတစ်ရပ်အနေဖြင့် ရှိနေပါသည်။ ကလေးသူငယ်များအပေါ်အပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအမြတ်ထုတ်မှုများသည် သယံဇာတတူးဖော်ရေး စီမံကိန်းများနှင့် ဆက်စပ်၍ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိနေပြီး အမျိုးသားအမြောက်အများကို ဆွဲဆောင်လျက်ရှိတာ ရှာဖွေရေးနှင့် တူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းအဆင့်များအတွင်း အမြင့်မားဆုံးဖြစ်ပွားသည့် ကာလများဖြစ်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီအတွင်း ကျင့်ဝတ်များနှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုမှုများအတွင်း ကလေးသူငယ်များနှင့် လိင်မှုဆိုင်ရာထိတွေ့မှု မပြုလုပ်ရန်တားမြစ်ချက်များအပါအဝင် လုပ်သားများအတွင်း အသိပညာဖြင့်တင်မှုလုပ်ငန်းများပြုလုပ်ပေးခြင်း၊ လုံခြုံရေးအဖွဲ့များမှ တောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းနှင့် ကုမ္ပဏီမှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုဆိုင်ရာ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်းယန္တရားများကို လက်လှမ်းမီစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းများသည် အသုံးဝင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းမှ တွေ့ရှိချက်များ

အမျိုးသမီးများ

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက် - ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုမှ ကင်းလွတ်ခွင့်၊ အလုပ်အကိုင်လုပ်ကိုင်ခွင့်၊ မျှတမှုရှိပြီး သင့်တင့်သည့် လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေရရှိခွင့်။

ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းမှ တွေ့ရှိချက်များ

- ကျား/မအလိုက် ကဏ္ဍများခွဲခြားထားသည်မှာ ရှင်းလင်းပါသည် (ဥပမာ - "ဒီအလုပ်တွေက အမျိုးသားတွေလုပ်ရမယ့် အလုပ်ဖြစ်လို့ အမျိုးသမီးတွေမလုပ်ဘူး"ဟူသော ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် အတွေးအမြင်များ)။ ၎င်းကိစ္စရပ်များသည် ဒေသအလုပ်သမားများနှင့် ကုမ္ပဏီများအတွက် အလွန်ရှားပါးသော စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်ပါသည်။ သယံဇာတ ထူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍများတွင် အများအားဖြင့် အမျိုးသမီးအလုပ်အကိုင်နေရာ ရာခိုင်နှုန်း အလွန်နည်းပါးလေ့ရှိပြီး ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းမှ တစ်ဆင့်လည်း သက်သေပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။
- ယဉ်ကျေးမှုအရ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန် ခက်ခဲသော ပြဿနာများရှိနေပါသည်။ အထူးသဖြင့် ထိုကိစ္စရပ်များသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကိစ္စများ (personal privacy) နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ အမျိုးသမီးများအား အကြမ်းဖက်နှောင့်ယှက်သည့် အချို့ကိစ္စရပ်များသည် SWIA အဖွဲ့မှ သတိပြုမိစေသော ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ ကိစ္စရပ်အများစုမှာ ဒေသခံများထက် နိုင်ငံခြားသားများနှင့် ပိုမိုပတ်သက်ပြီးပါဝင်လာပြီး ကိစ္စရပ်တစ်ခုတွင် ရလဒ်အနေဖြင့်ကုမ္ပဏီ၏ နိုင်ငံခြားသား ကြီးကြပ်ရေးမှူးတစ်ဦးအား၎င်း၏ မူလနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်စေလွှတ်ခဲ့ရပါသည်။
- ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးများ၊ သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးဦးဆောင် အိမ်ထောင်စုများအား လျော်ကြေးငွေပေးနိုင်ရန် တရားဥပဒေအရ ပိတ်ပင်ထားဆီးချက်များ မရှိပါ။ သို့သော်လည်း အိမ်ထောင်စုများတွင် အိမ်ထောင်ဦးစီးအနေနှင့် အမျိုးသား(ခင်ပွန်း)၏အမည်ဖြင့်သာ မှတ်ပုံတင်ထားပြီး လျော်ကြေးငွေပေးအပ်ရာ၌လည်း မိသားစုအတွင်း အိမ်ထောင်ဦးစီး(ခင်ပွန်း)ကိုသာ လွှဲပေးပါသည်။ သို့သော် မုဆိုးမများ၊ သို့မဟုတ် (တစ်ဦးတည်းဖြစ်သည့်) မိခင်များအနေနှင့်လည်း အမျိုးသားအိမ်ထောင်ဦးစီးများကဲ့သို့ပင် လျော်ကြေးငွေလက်ခံရရှိနိုင်ပါသည်။

- အမျိုးသားလုပ်သားများ များစွာရှိသော (အထူးသဖြင့် နိုင်ငံခြားသား အမျိုးသား လုပ်သားများ) ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ လုပ်ငန်းများမှ အချို့နေရာများတွင် လုံခြုံရေးပုဂ္ဂိုလ်များမရှိပါက စိတ်မလုံခြုံမှု ပိုမိုခံစားရကြောင်း အမျိုးသမီးများမှ ညွှန်းဆိုခဲ့ပါသည်။
- ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်သောနေရာများတွင် အရက်ဆိုင်များ သိသိသာသာ မြင့်တက်လာမှုကို စိုးရိမ်မှုရှိကြောင်း အချို့သော ရပ်ရွာလူထုမှ မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ ၎င်းတို့အနေနှင့်ဆိုင်များတွင် တစ်နေ့လုံး အရက်သောက် သုံးနေကြကြောင်း သတိပြုမိပြီး အထူးသဖြင့်ဆိုင်များ၌ လူငယ်အရွယ် ဆယ်ကျော်သက်များ အရက်သောက်သုံးလာ သည်ကို ပိုမိုစိုးရိမ်နေကြပါသည်။ ရပ်ရွာအတွင်းတွင် လွယ်လင့်တကူရရှိနိုင်သည့် အရက်သေစာများ ရောက်ရှိလာသည့် အတွက် ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှုအသေးစားများ များပြားလာပြီး လုံခြုံရေး အခြေအနေ လျော့နည်းလာမည်ကို စိုးရိမ်လျက်ရှိနေကြပါသည်။

ကလေးလုပ်သားများ

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက် - ကလေးလုပ်သားများအဖြစ်မှ ကင်းလွတ်ခွင့်၊ လုံလောက်သော နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း ရရှိခွင့်၊ ပညာသင်ယူခွင့်။

ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းမှ တွေ့ရှိချက်များ

- ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးအဖွဲ့မှ သွားရောက်ခဲ့သည့်နေရာများ၌ ကလေးလုပ်သားကိစ္စရပ်များ မတွေ့ရှိခဲ့ပါ။ လုပ်ငန်းရေးရာ အလေ့အထများနှင့် ကျန်းမာရေး/လုပ်ငန်းခွင် ဘေးကင်းရေးအပေါ် ဆောင်ရွက်ထားမှုများမှာ မျှော်လင့်ထားသကဲ့သို့ မတွေ့ရှိရပါ။ ကလေးလုပ်သားပြဿနာသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တွေ့ရလေ့ရှိသော အဖြစ်အပျက်တစ်ခုအဖြစ် အသိ အမှတ်ပြုပြီးဖြစ်သော်လည်း လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များနှင့် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရာ နေရာအနီး တစ်ဝိုက်ရှိ အရက်ဘားများ၌ ပိုမိုတွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။
- လေ့လာခဲ့သော စီမံကိန်းများ၌ လုပ်သားများ၏ အသက်ပြည့်/မပြည့် စစ်ဆေးခြင်းကို ပြုလုပ်လေ့ ရှိကြပါသည်။

ပညာရေး

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက် - ပညာသင်ယူခွင့်။

ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းမှ တွေ့ရှိချက်များ

- ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ဒေသခံရပ်ရွာများတွင် ကျောင်းများဆောက်လုပ်ပေးနေသည် ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်များ ကလေးများနှင့် မိသားစုများ အကျိုးဖြစ်ထွန်းရေးဖြစ်သော်လည်း ၎င်းကျောင်းများ ဆောက်လုပ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေသရပ်ရွာလူထုနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများ အမြဲပြုလုပ်လေ့မရှိပါ။
- အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ထိုသို့ဆောက်လုပ်ပေးသော ကျောင်းများအတွက် အစိုးရအနေနှင့် လုံလောက်သော ဆရာ/ မများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ခြင်း မရှိပါ။ နိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ ကျောင်းများအတွက် မူလတန်းပြ ဆရာ/မများ ရှားပါးနေပြီး ဝေးလံခေါင်သီ သည့် အရပ်ဒေသများ၌ အလုပ်မမြဲသည့် ပြဿနာများရှိနေပါသည်။ ရလဒ်အနေနှင့် ၎င်းအဆောက်အဦများကို အသုံး မပြုဘဲထားရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် အနည်းငယ်သာ အသုံးပြုခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။
- ခြွင်းချက်တစ်ခုအပေါ် ရပ်ရွာလူထုအတွက် ကျွမ်းကျင်မှုဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများ မတွေ့ရှိခဲ့ရပါ။
- များစွာသောကုမ္ပဏီများသည် အလယ်တန်း၊ သို့မဟုတ် အဆင့်မြင့်ပညာရေးများအတွက် ပညာသင်ဆုများ ထောက်ပံ့ပေး နေချိန်တွင် အချို့မှာ ကနဦးကလေးဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာ သင်တန်းစီမံကိန်းများအတွက် ပံ့ပိုးမှုများ ပြုလုပ် ပေးပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ ကောင်းမွန်သော အလေ့အထကောင်းများ ဥပမာ

- ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ကလေးများနှင့် မိသားစုများအကျိုး ဖြစ်ထွန်းရေးရည်ရွယ်လျက် ဒေသရပ်ရွာများ၌ ကျောင်းများဆောက်လုပ်ပေးနေသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။
- များစွာသော ကုမ္ပဏီများသည် အလယ်တန်း၊ သို့မဟုတ် အဆင့်မြင့်ပညာရေးများအတွက် ပညာသင်ဆုများ ထောက်ပံ့ပေးနေချိန်တွင် အချို့မှာ ကနဦးကလေးဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာ သင်တန်းစီမံကိန်းများအတွက် ပံ့ပိုးမှုများ ပြုလုပ်ပေးပါသည်။